

Toiminta- ja leikkiympäristön rakentaminen

- Suunnittelet ja rakennat kasvua, kehitystä ja oppimista edistävää toimintaympäristöä yhdessä lasten ja työryhmän kanssa erilaiset oppijat huomioiden.
- Huolehdit yhteistyössä työryhmän kanssa päivän selkeästä rakenteesta ja luot osaltasi kiireetöntä ilmapiiriä käyttäen monipuolisesti tilanteisiin soveltuvia menetelmiä.

40

CASE

Lastenhoitaja kannustaa lapsia kengännauhojen sitomisessa. Hän jaksaa kannustaa ja odottaa, kunnes jokainen lapsi on sitonut nauhat. Osa lapsista osaa sitoa jo itse nauhansa "pupun korville", muutaman lapsen kanssa lastenhoitaja varmistaa vielä solmujen pidon. Nyt voidaankin lähteä ulos liikumaan ja leikkimään pihaleikkejä!

Pedagogisella kasvuympäristöllä tarkoitetaan sitä, että lastenhoitajat yhdessä varhaiskasvatuksen opettajien kanssa suunnittelevat monipuolisia oppimisympäristöjä ja pohtivat erilaisia toiminnal-

lisia menetelmiä eri lasten kehityksen tukemiseksi. Jos toiminnan ohjeistukset on kerrottu liian monimutkaisesti, toiminta on liian vaativaa tai kestää liian pitkään lapsen keskittymiskykyyn nähden, on hyvä tunnistaa nämä seikat ja pyrkiä muuttamaan toimintatapoja.

Liian vaativa työskentely, paikallaan pysyminen ja tylsä tekeminen aiheuttavat joillekin lapsille levottomuutta ja haasteellista käyttäytymistä. Työntekijän hyvä organisointikyky, ryhmänhallintataidot sekä etukäteissuunnittelu esimerkiksi siirtymätilanteissa lisäävät lasten turvallisuuden tunnetta ja rauhallisuutta. Kun lapsi tietää, mitä häneltä odotetaan, hän myös toimii sen mukaisesti.

Pedagogisessa kasvuympäristössä leikki, leikillisuus ja mielikuvituksen hyödyntäminen ovat lasten ajattelun ja toiminnan lähtökohtia. Lapset oppivat myös toisiltaan, ja aikuisetkin oppivat lapsilta, kun he ovat silmät, korvat ja mieli avoinna. Lasten erilaisia tapoja oppia tulee myös kunnioittaa, sillä joku oppii helpommin, kun alkaa tekemään itse, ja toinen oppii, kun hänelle näytetään asia vaihe kerrallaan. Pedagogisessa kasvuympäristössä lapsen oppiminen on kokonaisvaltaista ja hän oppii kaikkien aistien kautta, joten sitä kannattaa myös hyödyntää.

Varhaiskasvatustoiminta on leikinomaista ja käytännönläheistä, ja sen tulee pohjautua lapsen mieltä kiinnostaviin asioihin.

Varhaiskasvatuksessa hyödynnetään usein lähiympäristössä liikkumista. Luonto tulee lapselle tutuksi toiminnan kautta. Retkillä lapsi oppii pitämään luonnossa olemisesta. Samalla ympäristöään havainnoidessaan ja tutkiessaan lapsi tyydyttää luontaista uteliaisuuttaan ja kokee osallisuutta ympäristöönsä. Lapsen aistit kehittyvät, ja hän kokee tunteita kaikilla aisteilla: näköhavaintoja, ääniä, hajuja, makuja ja tuntoaistimuksia.

Fyysiseen kasvuympäristöön kuuluvat muun muassa päiväkodin sisä- ja ulkotilat.

Parhaimmassa tapauksessa tilat mahdollistavat lapsille monipuolisen ja muokattavissa olevan ympäristön leikkien ja mielenkiinnon kohteiden muuttuessa.

Esteetön liikkuminen luonnossa onnistuu rajoitteista huolimatta. Suomesta löytyy retkikohteita, jotka sopivat kaikenlaisille liikkujille. Esteettömät kohteet sopivat hyvin myös rattaiden kanssa liik-

kuville. Lasta voidaan kantaa myös kantorepussa tai rinkassa. Talvella kulkuvälineiksi sopivat ahkiot tai pulkat. Liikuntavammaisille esteettömät reitit sopivat hyvin apuvälineiden kanssa liikuttaessa.

Ulkoilu esteettömästi onnistuu parhaiten opastetuissa ja helppokulkuisissa retkikohteissa. Reitit on tarkoitettu erityisesti apuvälineillä tai pienten lasten kanssa liikkujille. Liikuntarajoitteet eivät saa olla este luonnon elämyksien kokemiselle.

Ergonomisesti toimivaan päiväkotiin kuuluvat esteettömät tilat, sopivat valaistukset sekä toimivat työkalut ja apuvälineet. Muunneltavat ja kodinomaiset työympäristöt ottavat huomioon erilaiset ohjaustilanteet ja erilaisten lasten tarpeet. Tilaratkaisuihin tulisi ottaa huomioon se, että lapsella on mahdollisuus leikkiä muiden häiritsemättä. Liialliset ärsykkeet saattavat aiheuttaa lapsessa levottomuutta, erityisesti silloin, jos niihin yhdistetään melu, väsymys tai nälkä.

Leikkivälineitä tulee olla sopiva määrä, jottei ulkoilu-aika mene välinettä odottaessa tai keinojonossa seisomisessa. Työntekijän tulee olla tarkkana siitä, että vuorottelua tapahtuu eri leikkivälineissä saman ulkoilutuokion aikana tai yli päänsä muiden päivien aikana. Leluja voidaan tehdä itse luonnonmateriaaleja hyödyntäen. Oma-tekoisissa leluissa lasten mielikuvitus pääsee liikkeelle. Lelujen tekeminen itse on jo osa leikkiä, ja se kehittää lapsen kekseliäisyyttä ja luovuutta.

Lasten valmistamia töitä on hyvä käyttää mahdollisimman monissa tilanteissa ja ne tulee laittaa esteettisesti esille tiloihin. Lapset, vanhemmat ja työntekijät voivat seurata seinille asetetuista kuvallisista tuotoksista lasten kiinnostuksen kohteita sekä ajattelun ja havaintotoiminnan kehittymistä.

Sosiaaliseen kasvuympäristöön kuuluu huoltajien ja työntekijöiden, lasten ja työntekijöiden sekä lasten ja lasten välinen vuorovaikutus. Toimiva vuorovaikutus edellyttää toisten kunnioittamista ja erilaisuuden hyväksymistä.

Työntekijän on kiinnitettävä huomiota omaan kanssakäymiseensä muiden kanssa, sillä lapset seuraavat työntekijöitä ja ottavat heistä mallia samoin kuin huoltajistaankin.

Lasten vertaisryhmissä toimiminen tarjoaa lapsille arvokkaita oppimistilanteita, joissa he voivat harjoitella neuvottelutaitoja sekä opetella ratkomaan ristiriitoja, tekemään kompromisseja, antamaan ja pyytämään anteeksi sekä ottamaan toisia huomioon. Aluksi lapset tarvitsevat aikuisen ohjausta, mutta iän karttuessa he selviytyvät vuorovaikutustilanteista jo itsenäisemmin.

Psyykkiseen kasvuympäristöön kuuluvat ilma-
piiriin liittyvät asiat sekä turvallisuuden kokemu-
nen. Psyykkisesti turvallinen kasvuympäristö on
sellainen, jossa lapsen ei tarvitse pelätä epäonnis-
tumista ja hän tietää saavansa apua ja tukea tarvi-
tessaan. Liian iso ryhmä, jossa on vilkasta toimin-
taa, voi aiheuttaa joissakin lapsissa levottomuutta
ja turvattomuuden tunnetta. Myös aikuisten epä-
selvät ja ristiriitaiset ohjeistukset tai se, että yksi
työntekijä sanoo yhdellä tavalla ja toinen toisella,
voi aiheuttaa lapselle epätietoisuutta siitä, millä ta-
valla hänen odotetaan toimivan.

Strukturoitu päivärakenne antaa lapselle tur-
vallisuuden tunteen siitä, että kaikki tapahtuu niin
kuin ennenkin on tapahtunut. Pienellä lapsella on
tapana hahmottaa päivän kulkua sen mukaan, mitä
päiväkodissa tapahtuu seuraavaksi. Päivän toimin-
taa voidaan käydä läpi aamupiirissä. On hyvä ker-
toa, millaisia tapahtumia on tulossa. Päivän raken-
ne voidaan käydä läpi myös erilaisin kuvakortein.
Niiden käytöstä hyötyvät kaikki, eivät vain erityi-
sen tuen tarpeiset lapset. Työntekijän perusoletus
lapsesta saattaa olla, että hän on toimelias ja aktii-
vinen kaiken aikaa. Kun yksi toiminta loppuu, lapsi
etsii itse uuden tai aikuinen ehdottaa hänelle mui-
ta vaihtoehtoja. Aina ei kuitenkaan tarvitse tehdä
mitään, voi myös vain olla.

*Päivästruktuuria voidaan käydä
läpi pienillä kuvakorteilla,
jotka käydään aamupiirissä
läpi lasten kanssa. Sitä mukaa
kun toiminta on tehty, voidaan
kortti kääntää nurinpäin.*

TEHTÄVÄT

Harjoittele ja näytä osaamistasi:

1. Miten ottaisit lapset mukaan fyysisen kasvu-
ympäristön suunnitteluun ja rakentamiseen?

2. Miten toimit, jotta lapsen psyykkinen
kasvuympäristö tukisi lapsen kasvua ja
kehitystä?

Katso digimateriaali ja vastaa kysymykseen:

**Tulevat lähihoitajat saivat harjoittelu-
paikan omalta koulultaan – Helsinki siirsi
päiväkotiryhmän ammattiopistolle**

Mitä hyötyjä päiväkotiryhmän
sijoittamisesta ammattiopistolle on lasten
ja opiskelijoiden kannalta?
